

Brussel inn i 2010, 17. desember 2009

Ved årsskiftet står EU overfor mange utfordringer – ikke minst på det økonomiske området. EU går inn i 2010 med nye spilleregler - Lisboa-traktaten - og nye spillere - etter nyvalget Europaparlament i juni og ny Kommisjon fra februar 2010. Til våren skal EU også fastlegge de videre prioriteringer for arbeidet framover – EU 2020. Nedenfor følger en gjennomgang av aktuelle trender sett fra Brussel!

1. Ny EU-traktat

Den nye EU-traktaten som trådte i kraft 1. desember innebærer flere grunnleggende endringer. Blant de viktigste er at Europaparlamentet får medbestemmelse på en rekke nye områder, blant annet i justispolitikken. Det europeiske råd får en fast president som sitter i 2,5 år, og det er oppnevnt en egen Høyrepresentant for utenriks- og sikkerhetspolitikken. Hvert medlemsland skal fortsatt ha sin egen kommissær.

Det spanske formannskapet fra 1. januar 2010 blir annerledes enn tidligere formannskap. Under det nye regimet vil Det europeiske råd (toppmøtene) som samler stats- og regjeringssjefene, bli ledet av en permanent president, Herman van Rompuy fra Belgia. Det europeiske råd har til nå blitt ledet av formannskapet som går på rundgang mellom EUs 27 medlemsland. Det betyr likevel ikke at ordningen med roterende, halvårige formannskap opphører. Medlemslandene vil fremdeles stå som ansvarlig for å lede rådsmøtene et halvt år av gangen når fiskeri- og landbruksministrene, miljøministrene etc møtes. Unntaket er rådsmøtene for utenriksaker som vil ledes av den nye høyrepresentanten for utenriks- og sikkerhetspolitikken, Catherine Ashton.

2. Den nye Kommisjonen

Den nye Kommisjonen (Barroso II) har 27 kommissærer, hvorav 14 med erfaring som kommissær. Dette representerer både kontinuitet og fornyelse, og sammensetningen er blitt karakterisert som en "optimal" løsning. Ut fra den belgiske grunnmodell basert på kompromiss, er dette av enkelte karakterisert som 'We are all Belgians now'.

Den nye Kommisjonen vil ha syv visepresidenter, inkludert Cathrine Ashton. Ni kommissærer er kvinner (én mer enn i forrige), og kollegiet representerer et bredt politisk spektrum, dog med en overvekt fra det sentrumskonservative *European People's Party* (EPP). Herman van Rompuy, er Det europeiske råd (medlemslandenes) første permanente president og ikke en del av Kommisjonen.

Den nye Kommisjonen må godkjennes av Europaparlamentet, og høringer vil gjennomføres 11. - 19. januar. Det forventes at Kommisjonen som helhet vil godkjennes 26. Januar 2010. Dette betyr i praksis at en ikke kan forvente nye policyutspill før den nye Kommisjonen er på plass fra begynnelsen av februar 2010.

I Barroso II kommer det inn dyktige personer med bred erfaring på de felt som dekker FADs arbeidsområder. For konkurransepolitikken vil en "tungveker" som Almunia ha alle muligheter til å

kunne videreføre arven etter Kroes med en robust konkurransepolitikk. DG Konkurranse har i tillegg også fått overført ansvaret for statsstøttesaker som tidligere lå under DG Transport og Energi.

Tidligere konkurransekommissær Neelie Kroes som nå tar over feltet 'Digital Agenda', har gjort en sterk innsats for å bekjempe proteksjonistiske vinder i en krisetid. Tiltross for relativt moden alder (68), er det ingen grunn til at hun ikke også vil sette sitt preg på arbeidet med IKT som virkemiddel for å fremme gjennomføringen av et virkelig digitalt indre marked til nytte for offentlig og privat sektor. Hun har for øvrig bred erfaring som mangeårig samferdselsminister i Nederland og som assisterende professor i transportøkonomi. For nærmere informasjon om den nye Kommisjonen, vises til vedlegg.

3. Europaparlamentet (EP)

EP styrkes vesentlig gjennom Lisboatraktaten ved at EP stilles likt med Rådet som lovgiver, i behandlingen av EUs felles budsjett, og ved at EP nå også kan foreslå traktatendringer gjennom et såkalt konvent. Det at EP får større myndighet innebærer at vi fra norsk side må arbeide mer aktivt overfor EP i saker av spesiell interesse for Norge. For FADs vedkommende er det få konkurransepolitiske saker, herunder anskaffelser og støtte, som for tiden ligger til behandling i EP. Årsaken til dette, er at det sentrale regelverket er vedtatt, og at gjennomføringen følges opp av Kommisjonen og dens arbeidsstruktur. Også på IKT-området har EP få saker til behandling våren 2010.

Valget av nytt parlament i juni 2009 innebar en styrking av kristeligdemokratene, de grønne og de europaskeptiske på bekostning av sosialdemokratene. Overordnet sett var valget en bekreftelse av en høyrevridning i europeisk politikk.

4. Kommisjonens rapport om EU 2020 – IKT

I Kommisjonens høringsnotat av 24. november 2009 om EUs framtidige strategi EU 2020 er hovedvisjonen å utvikle en konkurransekraftig, kunnskapsbasert, grønn økonomi og et sosialt inkluderende samfunn. Noen hovedvirkemidler er:

- Utvikling, forenkling og implementering av det indre marked;
- Sikring av bærekraftige offentlige finanser;
- Styrking av kunnskapsamfunnet;
- Fremme av et inkluderende, sosialt utjevneende samfunn;
- Omlegging til en grønn økonomi.

For FADs vedkommende er det viktig å merke seg at "EU 2020", legger stor vekt på nødvendigheten av **innovasjon og nye teknologiske løsninger** for å utvikle nye arbeidsplasser og komme ut av den økonomiske krisen. Kunnskap og innovasjon ses som nøkkelord. Det legges vekt på en "grønnere og smartere" økonomi som kilder for ny vekst i Europa. Dette perspektivet fører til at det i høringsnotatet legges stor vekt på kunnskapsutvikling gjennom utdanning, forskning og nye, IKT-baserte løsninger, jf uttrykket "digital økonomi" og følgende sitat: *"That is why an ambitious European Digital Agenda that takes concrete steps towards the completion of an Online Single Market will be a key element in Europe's*

sustainable economic recovery and social development.” Parallelt med utvikling av kunnskap og ferdigheter, understrekes viktigheten av å bygge ut infrastruktur, først og fremst full bredbåndsdekning. Det varsles et omfattende investeringsprogram i fiberkabler og mobilt bredbånd for å oppnå dette. Dessuten pekes det på at det bør tas i bruk nye forretningsmodeller. Strategiutkastet er nå til høring, og NHD vil koordinere et eventuelt norsk høringsinnspill. Frist er 15. januar. Høringsdokumentet er her: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0647:FIN:EN:PDF>. Det er lagt opp til at det planlagte toppmøtet i mars skal vedta strategien.

5. Ministrene med ansvar for IKT-spørsmål i EU har rådsmøte i Brussel 17.-18. desember 2009. På dagsorden står blant annet saker om ”post i2010-strategi” under tittelen: ”Towards an open, green and competitive knowledge society”. På dagsorden står for øvrig også et punkt om nettverks- og informasjonssikkerhet og digital dividende.

Post i2010-strategi

Rapporten om EU’s digitale konkurransevne – hovedresultater av i2010-strategien for 2005-2009 (jf. COM (2009) 390 final) gjennomgår IKT-politikken de siste årene og konkluderer med at informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) står sentralt for å oppnå EUs overordnede målsetninger. Avslutningsvis identifiseres sentrale områder for fremtidens IKT- politikk: IKT som drivkraft for økonomisk vekst og sysselsetting, ”grønn IT”, forskning og innovasjon, bredbånd, konsolidering av det europeiske on-line-markedet, brukerkreativitet, EUs rolle i internasjonalt IKT-samarbeid, eforvaltning og forbedret livskvalitet gjennom økt bruk av IKT.

I utkast til rådskonklusjoner oppfordres Kommisjonen, EUs medlemsland og andre aktører til å fokusere på en rekke tiltak for å fremme IKT. Rådskonklusjonene som sådan er ment å være Rådets innspill til ”a new European Digital Agenda” – et begrep introdusert av president Barroso i hans program for en ny periode. Anbefalingene omfatter en rekke punkter, bl a tilslutning til konklusjonene fra Visby-konferansen og forventning om å gjennomføre ministererklæringen fra Malmø-konferansen, der også den norske IKT-ministeren var til stede, begge konferansene holdt i november 2009.

Det er enighet blant medlemslandene om utkastet til rådskonklusjoner om post i2010-strategien, slik at det er all grunn til å regne med at de blir vedtatt i samsvar med utkastet, se:

[12600/09 TELECOM 169 COMPET 354 RECH 244 AUDIO 29 SOC 473 CONSOM 160 SAN 209 +ADD1 + ADD2 + ADD3](#)

Framtidig IKT-prioriteringer

De tre nærmeste formannskapslandene - Spania, Belgia og Ungarn – lager som ”troikaformannskap” et felles program for de nærmeste 1,5 årene. I sitt programforslag har troikaen prioritert følgende tiltak på IKT-området:

- Godkjenning av ny strategi 2010-2015 om informasjonssamfunnet
- Gjennomføring av neste generasjons nettverk, både infrastruktur og tjenester, på bakgrunn av en kommende rekommandasjon fra Kommisjonen

- Nettverkssikkerhet, elektronisk handel, beskyttelse av intellektuelle rettigheter på Internett og kamp mot piratkopiering vil bli prioritert
- Framtiden til ENISA (European Network and Information Security Agency) vil bli vurdert på bakgrunn av resultatene av en evaluering av rammeverket for elektronisk kommunikasjon, før byråets mandat utløper i 2012.
- Presidentskapet vil bidra til utviklingen av Framtidens Internett. Som eksempler på utfordringer nevnes universell utforming, nettnøytralitet, mobilt bredbånd, konvergens mellom faste og mobile nettverk og utviklingen av "tingenes internett".
- Spesiell oppmerksomhet vil rettes mot utviklingen av en handlingsplan for eForvaltning og innbyggernes og bedriftenes rett til å kommunisere interaktivt med myndighetene.

6. Om finanskrisen og konkurransepolitikken

Selv om de økonomiske prognoser nå ved årsskiftet peker i positiv retning, er budsjettunderskuddene store, kombinert med fortsatt stigende arbeidsledighet. Den er nå økt til over 9 pst. i EU27, og forventes å øke til opp mot 10-11 pst. i 2011. Høyest arbeidsledighet er det nå i Spania og Estland på over 19 pst. Det er derfor ikke uten grunn at Spania har satt arbeidet med å få EUs økonomi på fote, skape vekst og arbeidsplasser øverst på sine prioriteringer for formannskapsperioden 1. halvår 2010. (De andre er likestilling, kampen mot kjønnsbasert vold, samt å styrke EU som internasjonal aktør blant annet ved å få på plass den nye europeiske utenrikstjenesten.)

En hovedutfordring er å fase ut de ekstraordinære finansielle stimulerings tiltakene som ble iverksatt i kjølvannet av finanskrisen. Med økende behov for å redusere budsjettunderskuddene i medlemslandene i samsvar med Stabilitets- og vekstpakten, vil det på kort sikt være begrenset spillerom til bruk av finanspolitiske virkemidler for å bekjempe høy arbeidsledighet og stimulere til økonomisk vekst. Denne situasjonen gjør det desto viktigere å etablere en strategi for EU 2020 som bidrar til nødvendig omstilling og utnytter fordelene av et åpent, velfungerende indre marked og utløser innovativ virksomhet som bidrar til utvikling av en grønn økonomi, samtidig som den sosiale dimensjonen blir ivaretatt. Et nytt element i Lisboa-traktaten er begrepet ' sosial markedsøkonomi'. I drøftingene på finanssiden legges sterkt vekt på utviklingen av et sosialt inkluderende samfunn basert på en slik modell.

Garantier og støtte overfor finansinstitusjoner utgjør om lag 25 pst. av EUs samlede BNP. Konkurranspolitikken og offentlige støtte har dermed stått helt sentralt i krisehåndteringen i Europa.

Kommisjonen – DG Konkurranse - har reagert raskt for å møte de utfordringer en har stått overfor under finanskrisen. Kommissær Kroes har ført en aktiv kamp mot proteksjonisme og brukt statsstøtte som et 'verktøy' og som en del av løsningen for å komme gjennom krisen. Kroes har stått på barriadene, og som ett eksempel i OECD i februar 2009 sa hun:

'If we fail to take decisive co-ordinated action now, we will perpetuate failed business models; ruin public finances; entrench competition distortions by open-ended State aid; tear apart our single market; and prevent a viable banking market from emerging from the current crisis.'

DG Konkurranser har utvidede fullmakter og et særlig ansvar for å sikre at spillereglene for det indre marked blir fulgt. Det er bred enighet om at DG Konkurranser anført av kommissær Kroes har gjort en meget god jobb.

Kommisjonen har nå i **fase to** med **restrukturering** lagt avgjørende vekt på at de ulike støtte- og garantiordninger ikke medfører markedsforstyrrelser og at alle mottakere av støtte skal utarbeide en restrukturingsplan. Eventuelt også med krav om tilbakebetaling av mottatt støtte eller også at deler av virksomheten blir solgt. Problemet er å vurdere i hvilken grad en bank/finansinstitusjon vil være bærekraftig uten støtte, og samtidig unngå at støtten (garantien) ikke medfører en fordel i forhold til konkurrentene.

7. Konkurspolitikk

Kommissær Kroes lyktes ikke å fremme et forslag om nytt EU direktiv om **skadeserstatning** for forbrukere og bedrifter når et foretak bryter EUs konkurranseregelverk. Hun uttrykte klar skuffelse over dette på en større konferanse i Brussel 21. oktober. Saken vil nå bli opp til den nye Kommisjonen. En talsmann for president Barroso viser til at en må vurdere nærmere den rettslig begrunnelsen. Det kan for øvrig legges til at på dette området innførte Norge en ny tvistelov fra 1. januar 2008. Denne er presentert for Kommisjonen, og fra Kommisjonens side har en satt stor pris på det norske innspillet i saken. I formannskapsprogrammet fra de nye "troikalandene" (Spania, Belgia og Ungarn) forventes at Kommisjonen skal legge fram et forslag første halvår 2010.

Kommisjonen har også benyttet konkuranspolitikk til å **sikre markedsåpning og et valg for forbrukerne**. Ett eksempel er at Kommisjonen, bl.a. på basis av klage fra norske Opera Software over misbruk av dominant markedsposisjon for nettlesere, innledet forhandlinger om hvordan Microsofts produkter kan åpnes for annen programvare. Som resultat av forhandlinger aksepterte Kommisjonen 16. desember et forslag fra Microsoft om å åpne for at en kan velge nettlesere og programvare fra andre produsenter ved kjøp av PC fra 1. mars 2010. Videre på IKT-siden ser Kommisjonen nå nærmere på Oracles oppkjøp Sun, bla. for å sikre en videreføring av Suns fri programvare, til tross for at oppkjøpet er godkjent av amerikanske konkuransmyndigheter. Kommissær Kroes oppfattet nylig en anmodning fra 59 senatorer i USA om en raskere saksbehandling som 'interfering in someone else's decisions rather than taking the most important decision that you have control over: improving health care.'

DG Konkurranser har generelt vært opptatt av negative virkninger for forbrukerne av et dominerende foretaks atferd. De arrangerte i oktober et større seminar om forbrukere og konkuranser og med lanseringen av en ny webside: http://ec.europa.eu/competition/consumers/index_en.html.

Kommisjonen ila også Intel en bot på € 1.06 mrd for overtredelse av konkuranseregelverket – begrenset markedet for mikroprosessorer – i mai 2009. Intel har innklaget størrelsen på boten, men også i USA vurderer en Intels praksis, og amerikanske konkuransmyndigheter (Federal Trade Commission) reiste 15. desember også sak mot Intel. Omlegging av Intels praksis vil ikke bare komme andre konkurrerende produsenter, men også forbrukerne til gode.

Utviklingen i USA er også interessant og bekrefter at "Obama-effekten" gjør seg gjeldende på feltet. Lederen av Justisdepartementets avdeling for antitrust (Varney) varslet i en tale i mai at en ønsket å legge om Bush-administrasjonens politikk. Hun mente den førte til at en hadde "...lost sight of an ultimate goal of antitrust laws — the protection of consumer welfare", og vist "...extreme hesitancy in the face of potential abuse of monopoly firms." På linje med Kommissær Kroes fremholdt Varney at '...when markets are competitive, the consumer wins.' Intel-saken gir signaler om endringer i amerikansk politikk.

I løpet av året har Kommisjonen 20. april lagt fram **en rapport om fem års erfaringer med omorganiseringen av arbeidet med konkurransesaker - moderniseringsreformen** – forordning 1/2003. Den nye ordningen medførte at en gikk bort fra et meldingssystem system for godkjenning til Kommisjonen, til en ordning der nasjonale konkurransemyndigheter og nasjonale rettssystem kan håndheve konkurransereglene. Rapportens konklusjon er at det nye regelverket har bidratt til en sterkere håndhevelse av EUs konkurranseregler, sikret at Kommisjonen kan konsentrere sine ressurser og bli mer proaktiv i kampen mot kartellvirksomhet, m.v. Det fremholdes at EUs konkurranselovgivning har utviklet seg til å bli 'law of the land' for hele området, og som ett eksempel trekkes det fram at konkurransemyndighetene i det nyopprettede nettverket - European Competition Network (ECN) - hadde behandlet mer enn 1000 saker.

Siden **ECN-nettverket** nå har vært i aktivitet i fem år, er det innledet drøftinger om hvordan samarbeidet kan styrkes basert på erfaringsutveksling og 'beste praksis'. Listen over aktuelle saker omfattet bl.a. tema som sektoranalyser, bevissikring, lempning, tilgang til dokumenter, sanksjoner, informasjonsstrategier m.v. På det siste punkt vil ECN allerede i januar 2010 utgi et elektronisk nyhetsbrev. Konkurransetilsynet har sikret at nyhetsbrevet også skal dekke EØS/EFTA-landene, og tilsynet arbeider med innspill til publikasjonen.

Kommisjonen la 18. juni 2009 fram en rapport etter **fem års erfaring med fusjonsforordningen**. Kommisjonen har eksklusiv kompetanse i fusjoner med en felleskapsdimensjon og hensikten med endringene i regelverket i 2004 var å lette fordelingen av saker mellom Kommisjonen og medlemslandene og bl.a. med innføring av frivillige ordninger for melding av fusjoner. Kommisjonen peker på at prosedyrene med forhåndsnotifisering har redusert antall saker med mulig parallell behandling fra 1000 til 150 for perioden 2004 til 2008, og dermed styrket betraktelig effektiviteten i EUs arbeid med fusjonskontroll.

En rekke av de **eksisterende gruppeunntakene** – fra EØS-avtalens generelle konkurranseregler - utløper i 2010. Kommisjonen innledet ulike høringer i 2008/2009 og fra norsk side har en gitt og vil gi løpende innspill til denne prosessen bla. gjennom deltakelsen i ECN-nettverket.

8. Andre aktuelle IKT-saker

Som nevnt har Kommisjonen nå godkjent Microsofts opplegg for hvordan selskapet innen EU vil tilby Windows med **flere likeverdige nettlekere** klar til installasjon. Endringen vil innebære at når man fra

mars 2010 i et EU-land kjøper en pc med Windows, vil ikke lenger Internet Explorer være ferdig installert. Derimot vil kjøperen kunne velge mellom 12 ulike nettlesere (de som har størst utbredelse), og man må selv velge hvilke(n) av disse man vil installere. Dette er et svar på et krav som Kommisjonen har stilt til Microsoft, blant annet på bakgrunn av en klage fra norske Opera Software.

Belgia vil i annet halvår 2010 overta formansskapet i EU etter Spania. I den sammenheng har det stor interesse å se den nasjonale planen og de prioriteringene som Belgia selv nylig har lagt fram på IKT-området. Belgia er for øvrig et av de landene som allerede har et elektronisk borgerkort. Hvis statsråden får et møte med sin belgiske kollega i løpet av 2010, vil det være viktig å vise kjennskap til innholdet av denne "**Belgium - Digital heart of Europe 2010-2015: 30 Action Items**". Planen følger som eget vedlegg. Her nevnes bare de tre kapitteleverkriftene: "Digital Technology for all, Effective Networks, From ICT sector to ICT in *every* sector".

Organisasjonen EUObserver var arrangør for en konferanse om **Online Content and Creative Rights** i Brussel 1. desember 2009. Et gjennomgangstema under konferansen var behovet for å finne nye modeller for lovlig spredning og nedlasting av opphavsrettslig materiale over internett. Arrangørene hadde lagt vekt på å samle politikere, bransjerepresentanter og andre interesserte til en dialog om alternativer og veivalgene videre. Selv om Piratpartiets representant fikk sykdomsforfall, ble det en engasjert debatt med mange interessante innlegg, noe man kan finne mer om her:

<http://conferences.euobserver.com/creative09/index/> Både Europaparlamentet og Kommisjonen vil for øvrig drøfte spørsmål om rettigheter, forretningsmodeller og andre sider ved dette temaet neste vår.

* * * * *

Vedlegg

Nye kommissærer på FAD område

- **Joaquín ALMUNIA** (Spania) (1948): **Konkurransen**. Visepresident. Almunia kommer fra posten som kommissær for økonomiske og monetære saker. Han blir karakterisert som en vennlig, effektiv og behagelig person med god faglig innsikt, men også en person med autoritet og også "tøff" i en forhandlingssituasjon når dette kreves.
- **Neelie KROES** (Nederland) (1941): **Digital Agenda**. Visepresident. Kroes kommer fra stillingen som konkurransekommissær. Som Almunia, blir hun karakterisert som effektiv, tøff, god forhandler kombinert med en avslappet sosial holding og høyt engasjement.
- **Viviane REDING** (Luxemburg) (1951): Justis, grunnleggende rettigheter og statsborgerskap. Visepresident (og hun hadde tidligere stillingen som Kroes nå tar over). I forhold FADs arbeid dekker hun også borgerrettigheter og personvern.
- **Michel BARNIER** (Frankrike) (1951): Indre marked og tjenester, herunder **offentlige anskaffelser**, og tidligere erfaring som kommissær for regionalpolitikk. Barnier kjenner godt til Norge siden han sammen med Jean Claude Killy var sjef for de olympiske leker i Albertville i 1992

En **oversikt** over de nye kommissærene med porteføljer og CV finnes på:

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1837&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>